

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Nicolai Cavssini Trecensis, E Societate Iesv, De Eloqventia
Sacra Et Hvmana Libri XVI**

Caussin, Nicolas

Coloniae Agrippinae, 1634

36. De pulchritudine & grauitate Styli.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-70090](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-70090)

te simul copulantur, & variè miscentur, de quo nos alibi futius.

Secunda est *δυνάμις* exaggeratio rei maximè per adiuncta, cum gravitate orationis, quale est illud. (Facinus est vincire civem Romanus scelus verberare; propè parricidium necare: quid dicam igitur in crucem tollere?) Hæc in eodem loco commorans rem expendit, auget, & in summam, quam potest, magnitudinem attollit.

Tertia est *παραμύρον & κατασκευών ἐπιβήσις*. Rerum, & constitutionum frequentatio, atque corroboratio, cum loco firmissimo, quo tota causa continetur, manetur diutius, & eodem lapsus reditur, qui locus tanquam sanguis per totum corpus orationis diffusitur.

Quarta *ἁποικονομία τῶν ἔργων ἢ παθῶν*, factorum, affectuumq; prudens distributio. Vbi totum aliquod in partes exquisitè digeritur, & sigillatim omnis expenduntur, tum variorum affectuum figuris, ut res tulerit contemperantur. Ad summum in locis, & figuris tota amplificatio sita est, de quibus libro septimo dicemus. Hæc est virtus *πρὸς βολῆς*, quæ ad gravitatem, & magnitudinem orationis maximè attinet. Nam etsi breves orationes, nec diffusius circumductæ plus habeant aliquando amœnitatis, plenæ tamen illæ, & vberes maiori dignitate præditæ sunt. Sed cavendum maxime, ne amplificationis studio, tum in prolixitate, tum etiam in puerile dicendi genus delabamur. Nihil enim ad nauseam excitandam efficacius, quam si res, & communes, & notæ, nec adeo speciosæ, communium locorum, frigidarumque locutionum congerie amplificentur, hoc maximè sæculo, in quo aures potius rebus, quam verbis pacuntur.

De methodo gravitatis.

CAPVT XXXV.

Longinus *ἐπιβήσις*. *Gravitatis methodus* *quinque rebus constat.* Grandis oratio in genere quinque rebus constat, quas Longinus *πρὸς βολῆς ὑψηλῆς γυνιμωτάτης*, fontes grandiloquentiæ vberimòs nominat.

Prima est, τὸ *πρὸς βολῆς νοήσις ἀδρῶν κέλευσος*, quod interpretor, sensuum, & inventionum vim; prudentiam, sagacitatem, fecunditatem. Qualis est in Homero, Demosthene, & Cicerone, quæ virtus maximè ex bonitate ingenij dependet.

Secūda, *σφοδρὸν ἢ ἐκδυστατικὸν πάθος*, vehemens, æris, & furore quodam incitata affectio, in quo errant, qui furorem tantum Poetarum esse dicunt. Nam ad graues illos quoque, & vehementes oratores pertinet. Testis & ille Galba, qui cum causam meditaretur, plerumque ita incendebatur animo, ut vis caloris in corpus redundaret, & vultu rubore perfuso, scintillantibus oculis, quasi à sensibus abreptus, seruos etiam literatos operis ministros in isto animi impetu multaret. Quamobrem vehementer apti sunt ad eloquentiam, qui faciles sunt ad suscipiendas rerum imagines, & ad conseruandas tenaces, ipsèdem vehementer afficiuntur: faceret ipse Cicero sibi perorationis impetu quodam mentis fluere.

Tertia, est in temperie figuratum, earumque illustrum, ut Descriptionis, Amplificationis, Interfirandi, Interrogationis, Parabolarum, Iconum, &c. quæ commemorantur à Longino.

Quarta est, *γενναία φράσις*, dictio generosa, & grauibus tropis, non tamen affectatis, aut violentis illuminata, sed grandis, simplex, rotunda, à puerili cultura aliena.

Quinta, est *συνδήκη ὀνομάτων*, compositio, & numerus, atque is etiam affectationis expers, & plerumque de industria incuriosus.

De pulchritudine & suavitate styli.

CAPVT XXXVI.

Pulchritudo, quæ *καλὸς*, & *ὄψις* *ὕλησις* dicitur ab Hermogene, est singularum orationis partium, cum coloris suavitate concinnitas. Laxius Hermogenes, *καλὸς μὲν τὴν νωτὸν ἐν λόγῳ κυρίως μὲν ἂν εἴη, τὸ ἐκ πάντων τῶν ποιητικῶν τὰς ἰδέαι ἀντὶ πάσαι, εἶον ὁμοιωτῶν, μετὰ τῶν ἀλλοτῶν ἢ τῶν λοιπῶν εὐδαιμονσον, ἢ σὺν μετῶν, μετὰ ἑνὸς ἐμφανισμένης διὸς τῆς λόγῳ ποιότητος, ἢ δὲ, μίαις πρὸς τοῦ σης τῆς ἰδέαι, κατὰ τὴν ἐν σὺν μαλὲ χροῶμα.* Ex quo intelligas duo esse genera pulchritudinis. Est enim vnum omnibus sui partibus concinnum, atque aptum: utpote sententijs, earum tractatione, verbis, ornamentis, membris, compositione, clausula, numero: Alterum est comparatum, & comparatum, quod *κατὰ τὴν ἀπομιμίαν* dicitur.

Pulchritudo in stylo quid?

Pulch. duo genera.

dicitur, quo insignioribus partibus elucet cum ornatu decoro, & floride.

Sophistarū
Stylus.
Cicer. in
Oratore.

Is est stylus, quem sophiste, seu magistri eloquentiæ consecrati sunt, qui omnia ad delectationem tulerunt, qui longe differt a graui illo, & negotioso, seu forensi genere dicendi. Eius omnino est, orationis, & artificium quaerere, & profiteri, concinnas sententias exculperere, fabulas & historias intexere, verba transferre apertius, eaque ita disponere, vt pictores varietatē colorū; Patia paribus referre, aduersa contrarijs, sapissimeque similiter extrema desinit. Ad summum totum hoc genus debet esse crebrum acris sententijs, suauē, affluens, pictum, insignē, inustum calamistris, plenum margaritarum, cum sit ad aurium delicias cōpositum, quæ omnia in ciuili aut philosophica oratione non parua essent vitia.

Huic generi historia finitima est, in qua, & narratur ornate, & regio sæpē, aut pugna describitur: interponuntur etiam conuersiones, & hortationes, in quibus tracta quædam, & fluens expetitur, non contorta, & acris oratio. Hoc stylo sunt Heliodori Ethiopica.

Pulchritudinis
exemplum.
Heliod.
Ethiopol. 3.
Callist. in
Narcisso.

Tale est illud in descriptione Charicleæ, ἤγετο μὲν ἐφ' ἀμοιβῆς ἀπὸ σιευαρέλοϋ λευκῆς βοῶν ὀχρῆμένη, χιτῶνα δ' ἀλευργὸν ποδῆρη χιτυαῖς ἀκτιστοῖς χατὰ πᾶσαν ἡμυρίαν. &c. quæ affertur suo loco. Itē Callistrati in Narcisso. πῶς ἦν μάλλον ἢ ἡμεῖς ἡλικιωτῆς ἐρώτων ἀβραπῆν εἶον δὲ αὐτῆ τῷ σώματι ἀπολάμπον. Puer erat, vel potius adolefcens coæuus amorum, veluti fulgetrum quoddam ē corporis dignitate iaculans.

Canduaules
Gyges.
Herod. &
Dionys.
Dionysius
Sophista
Herodoti
narrationē
Atticam
fecit.

Talis illa narratio Herodoti de Canduaule, & Gyge fati nota, cuius summam sitauitatem miratus Dionysius Sophista, eam ex Ionica lingua in Atticam transfert his verbis:

Γύγη οὐ γὰρ σε δακῶ πέθειδά μοι λέγοντι τὰ περὶ τοῦ εἰδῆς τῆς γυναικὸς. ὧτα γὰρ τυγαδνὴ ἀνδρῶποις ὄντα ἀπιστότερα τῶν σφδαλμῶν. ποιεῖ ὅπως ἐκένειν δέασθαι γυμνῆρ. ὁ δὲ μέγα ἀναθεύτας ἔπεν δέσποτα τίνα λέγεις λόγον ὅδ' ὑγιαῖ, κελύων με δέσποτα τὴν ἐμὴν δέσποτα γυμνῆρ, ἀμα δὲ χιτῶνι ἐκδυομένη σιωκδύεται καὶ τὴν αἰδέα γυμνὴ πάλα δὲ τὰ καλά δεύρηται ἀνδρῶποις δὲ ὧν μανδαίνειν δέ, ἐφ' οἷς ἐσ' τὸδε εἶν ὄραν ἕνα τὰ εαυτῆ. γὰρ δὲ πέθομαι ἐκένειν πασῶν γυναικῶν ἡ-

τοι καλλίστην, καὶ σοφῆτομαι μὴ χρεῖσθαι ἀνόμου. δὲ μὲν ἢ λέ, ὡν ταῦτα ἀπειμαχέτο ὁ δὲ ἡμέτερο τοῖς δὲ ἀρσῆσι. Γύγη, καὶ μὴ φοβῶς μὲν ἐμὲ, ἀς περὶ ἡμῶν ὅσον λέγει τοῦ δὲ. Qui Græca salutarit à limine, agnoscet in istis maximas suauitatis, quæ in narratione esse potest, & structura verborum, delicias. Non dissimile est illud Ciceronis:

Crotoniata
Cic. 2. de
Inuents.

Crotoniata quondam cum florent omnibus copijs, & in Italia cum in primis beati numerarentur, templum Iunonis, quod religiosis me colebant, egregijs picturis locupletare voluerunt. Hæc a se totum Zeuxin, qui tum longe cæteris excellere pictoribus existimabatur, magno pretio conductum adhibuerunt. Is & cæteras tabulas complures pinxit, quarum nonnulla pars vsque ad nostram memoriam propteriani religionem remansit. Et vt excellentem muliebri formæ pulchritudinem muta in se imago contineret, Helenæ se pingere simulachrum velle dixit. Quod Crotoniata, qui eum muliebri in corpore pingendo, plurimum alijs præstare sæpē acceperunt, libenter audierunt. Putauerunt enim eum, si quo in genere plurimum posset, in eo magno opere elaborasset, egregium sibi opus in illo sano relicturum, neque tum illos ea opinio sefellit. Nam Zeuxis illic quæsiuit ab eis, quasnam virgines formosissimas haberent, illi autem statim hominem duxerunt in palastram, atque ei pueros ostenderunt multos, magna præditos dignitate. (Etenim, quodam tempore Crotoniata multum omnibus corporum viribus, & dignitatibus antefecerunt, atque honestissimas ex Gymnico certamine victorias, domum cum maxima laude retulerunt.) Cum puerorum pingitur formæ, & corpora magno hic opere miraretur: Horum (inquunt illi) sorores sunt apud nos Virgines. Quare qua sint illæ dignitate, potes suspicari. Præbere igitur mihi quæso, inquit, ex istis virginibus formosissimas, dum pingo, id quod pollicitus sum vobis, vt mutum in simulachrum ex animali exemplo veritas transferatur. Tunc Crotoniata publico de consilio, Virgines unum in locum conduxerunt, & pictori, quas velle, eligendi potestatem fecerunt. Ille autem quinque deiecit, quarum nomina multi poetæ memoriæ tradiderunt, quod eius essent iudicio probata, qui verisimum pulchritudinis iudicium habere debuisset. Hæc oratio venusta est, & magno artificio elaborata.

Zeuxis.

Helenæ.